

N:o 18.

Ank. till Riksd. kansli den 24 mars 1908, kl. 5 e. m.

Betänkande, angående beskattningen af socker.

Genom proposition, n:o 10, af den 13 januari innevarande år har Kungl. Maj:t, under åberopande af propositionen bilagdt utdrag af statsrådsprotokollet öfver finansärenden för samma dag, föreslagit Riksdagen att *dels* antaga ett vid propositionen fogadt förslag till förordning angående ändrad lydelse af 1 § i förordningen den 11 oktober 1907 angående beskattning af socker, *dels* ock förklara, att den ändrade lydelsen af berörda författningsrum skall träda i kraft från och med den dag, som af Kungl. Maj:t bestämmes.

*Kungl. Maj:ts
proposition
n:o 10.*

Nämnda förslag är af följande lydelse:

Förslag

till

Förordning

*angående ändrad lydelse af 1 § i förordningen den 11 oktober 1907
angående beskattning af socker.*

1. För allt socker, som inom riket tillverkas eller dit införes, skall, på sätt i denna förordning närmare bestämmes, vid sockrets utlämnande till fritt bruk erläggas skatt med 16 öre för hvarje kilogram.

Bih. till Riksd. Prot. 1908. 5 Saml. 1 Afd. 17 Häft. (N:o 18.)

För det socker, som tillverkas vid de redan anlagda råsockerfabrikerna i Östergötland och Västergötland och utlämnas till fritt bruk antingen omedelbart från samma fabriker eller från raffinaderiet i Lidköping efter där verkställd raffinering, utgår dock skatten under tiden till utgången af augusti månad år 1910 med 13 öre samt under tiden från och med den 1 september samma år till utgången af augusti månad år 1912 med 15 öre, allt för ett kilogram räknadt; ägande Kungl. Maj:t att meddela behöfliga kontrollföreskrifter.

För socker, som till riket införes, skall därjämte erläggas tull enligt tulltaxan.

2. Till socker räknas ej honung, stärkelsesocker (glykos) och maltsocker (maltos) samt ej heller sirup eller melass, i hvilka sockerhalten är mindre än sjuttio procent af torrs substansens vikt.

Sockerhalten utrönes genom direkt polarisation, därest icke kontroll- och justeringsstyrelsen på framställning af tillverkaren förordnar, att sockerhalten skall bestämmas genom fullständigare kemisk analys.

3. För socker, som enligt de föreskrifter, Kungl. Maj:t vill meddela, gjorts till förtäring af människor obrukbart (denaturerats), erlägges ej skatt.

Kungl. Maj:ts
proposition
n:o 11.

Vidare har i en till Riksdagen aflåten proposition, n:o 11, Kungl. Maj:t, under åberopande af här ofvan omförmälda utdrag af protokollet öfver finansärenden, föreslagit Riksdagen att besluta,

dels att tullsatserna å nedannämnda slag af socker från och med den dag, då den föreslagna ändrade lydelsen af 1 § i förordningen den 11 oktober 1907 angående beskattning af socker träder i kraft, skola utgöra följande belopp, nämligen:

å socker, raffineradt, alla slag, såsom topp-, kandi- och kak- samt krossadt eller pulveriseradt socker, 14 öre för kilogram;

å socker, oraffineradt, till färgen icke mörkare än n:o 18 af den i världshandeln gällande holländska standard, likaledes 14 öre för kilogram;

å socker, till färgen mörkare än samma standardnummer, äfven om varan inkommer i upplöst eller flytande tillstånd, 10 öre för kilogram;

dels att från och med samma dag den i § 9 i underrättelser om hvad vid tulltaxans tillämpning iakttagas bör under vissa villkor medgifna restitution af tullmedlen vid utförsel sjöledes från stapelstad af raffineradt socker, topp-, kandi- och kak-, hvilket tillverkats inom riket af utländskt råämne, skall utgå med 11 öre för kilogram sådant socker;

dels ock att de i tulltaxan bestämda tilläggsavgifter till nu gällande

tullsatsen å vissa slag af socker, som tillverkats i vissa där särskildt angifna länder, skola tilläggas nyss angifna tullsatsen.

I afseende å berörda propositioner, till hvilkas innehåll bevillningsutskottet anhåller få hänvisa, har utskottet ansett sig böra omförmåla, att från chefen för finansdepartementet till utskottet inkommit en promemoria, innefattande rättelser i motiveringen till propositionen n:o 10. Såväl de båda propositionerna som ock berörda promemoria äro såsom bilagor fogade vid detta betänkande.

Jämlikt 40 § riksdagsordningen afgifver bevillningsutskottet härmed utlåtande öfver *dels* omförmålda propositioner, som hänvisats till bevillningsutskottets förberedande handläggning och af utskottet ansetts böra i ett sammanhang behandlas, *dels ock* följande inom Riksdagen väckta, till bevillningsutskottet likaledes hänvisade motioner rörande nu ifrågavarande ämne, nämligen inom Första Kammaren n:o 26 af herr *L. Danström* jämte tre andra af kammarens ledamöter, n:o 41 af herr *Wijk, Ivar*, med instämmande i motionens syfte af två af kammarens ledamöter, n:o 42 af herr friherre *Klingspor* och n:o 45 af herr grefve *Wachtmeister, Axel*, jämte två andra af kammarens ledamöter och med instämmande af ytterligare en ledamot, samt inom Andra Kammaren n:o 50 af herrar *J. Bengtsson* i Bjärnalt och *A. C. Gunnarsson*, n:o 51 af herr *K. G. Karlsson* i Göteborg jämte tio andra af kammarens ledamöter, n:is 106 och 107 af herr *J. B. Eriksson* i Grängesberg med instämmande i motionernas syften af sex andra af kammarens ledamöter, n:is 191 och 192 af herrar *von Geijer* och *H. Andersson* i Västra Nöbbelöf, n:o 215 af herr *M. H. Sandén* och fjorton andra af kammarens ledamöter samt n:o 235 af herr *F. Söderbergh* i Karlshamn.

Af här ifrågavarande motioner afse vissa skattesatsen, andra åter tullsatserna, hvarjämte slutligen två, nämligen motionerna n:is 191 och 192 inom Andra Kammaren, innefatta begäran om vidare utredning och förslag i ämnet.

Beträffande *skattesatsen* yrkas:

i *motionerna I: 26* (af herr *Danström* m. fl.) och *II: 50* (af herr *J. Bengtsson* m. fl.):

att Riksdagen måtte besluta, att för det socker, som tillverkas vid den redan anlagda råsockerfabriken i Halland och utlämnas till fritt bruk antingen omedelbart från samma fabrik eller från något i riket beläget raffinaderi efter där verkställd raffinering, skatten skall utgå med 13 öre för kilogram.

Utskottet.

i motionerna I: 41 (af herr Wijk) *och II: 215* (af herr Sandén m. fl.):
att, för den händelse Riksdagen skulle besluta en förhöjning af gällande sockerskatt, en dylik förhöjning dock icke skall gälla socker, som tillverkats vid råsockerfabrikerna i Östergötland och Västergötland samt på Öland;

i motionen II: 106 (af herr J. B. Eriksson m. fl.):
att sockerskatten måtte bibehållas oförändrad med 13 öre för kilogram, dock att för det socker, som tillverkas vid de redan anlagda råsockerfabrikerna i Öster- och Västergötland och utlämnas till fritt bruk antingen omedelbart från samma fabriker eller från raffinaderiet i Lidköping efter där verkställd raffinering, skatten skall utgå under tiden till utgången af augusti månad 1910 med 10 öre samt under tiden från och med den 1 september samma år till utgången af augusti månad 1912 med 12 öre, allt för ett kilogram räknadt;

i motionerna I: 45 (af herr grefve Wachtmeister m. fl.) *och II: 235* (af herr F. Söderbergh):

att, därest Riksdagen skulle besluta förhöjning i nu gällande sockerskatt, Riksdagen jämväl måtte besluta, att för socker, som tillverkas vid den redan anlagda råsockerfabriken i Karlshamn och utlämnas till fritt bruk antingen omedelbart från samma fabrik eller, enligt den förra motionen, från visst raffinaderi och enligt den senare motionen från något i riket beläget raffinaderi efter där verkställd raffinering, skatt skall utgå under tiden till utgången af augusti månad 1912 med 13 öre samt under tiden från och med den 1 september samma år till utgången af augusti månad 1914 med 15 öre, allt för ett kilogram räknadt.

I fråga om *tullsatserna* yrkas:

i motionen I: 42 (af herr friherre Klingspor):

att tullen å råsocker, mörkare än n:o 18, måtte bestämmas till 9 öre för kilogram;

i motionen II: 51 (af herr K. G. Karlsson m. fl.):

att Riksdagen måtte besluta, att utöfver den sänkning af tullen å raffineradt socker, som föreslås i Kungl. Maj:ts proposition n:o 11, ytterligare nedsättning af sagda tull skall äga rum med 2 öre sålunda, att tullsatsen å raffineradt socker från och med den 1 januari 1909 bestämmas till 12 öre per kilogram;

i motionen II: 107 (af herr J. B. Eriksson m. fl.):

att Riksdagen måtte besluta:

dels att tullsatserna å nedannämnda slag af socker från och med den dag, då af motionärerna jämväl föreslagna ändringar af 1 § i för-

ordningen den 11 oktober 1907 angående beskattning af socker trädde i kraft, skulle utgöra följande belopp, nämligen:

å socker, raffineradt, alla slag, såsom topp-, kandi- och kak- samt krossadt eller pulveriseradt socker, 12 öre för kilogram;

å socker, oraffineradt, till färgen icke mörkare än n:o 18 af den i världshandeln gällande holländska standard, likaledes 12 öre för kilogram;

å socker, oraffineradt, till färgen mörkare än samma standardnummer, äfven om varan inkommer i upplöst eller flytande tillstånd, 10 öre för kilogram;

dels att från och med samma dag den i § 9 i underrättelser om hvad vid tulltaxans tillämpning iakttagas bör under vissa villkor medgifna restitution af tullmedlen vid utförsel sjöledes från stapelstad af raffineradt socker, topp-, kandi- och kak-, hvilket tillverkats inom riket af utländskt råämne, skulle utgå med 11 öre för kilogram sådant socker;

dels ock att de i tulltaxan bestämda tilläggsafgifter till nu gällande tullsatser å vissa slag af socker, som tillverkats i vissa där särskildt angifna länder, skulle tilläggas nyss angifna tullsatser.

Beträffande motiveringarna till de olika motionerna tillåter sig utskottet att, i den mån desamma eller delar däraf icke här nedan intagas, hänvisa till själfva motionerna.

Det af Kungl. Maj:t nu framlagda förslaget om höjning af sockerskatten synes vara byggdt på den förutsättning, att den svenska sockerindustrien numera befinner sig i sådant läge, att densamma utan fara för sitt bestånd skulle äga förmåga att omedelbart bära den höjda skatten och dock tillmötesgå betodlarnes anspråk på högre betalning för betorna. Sedan förslaget framlagts, hafva emellertid förhållanden förekommit, hvilka antyda, att svårigheter i detta afseende skulle hafva uppstått. Enligt hvad känt är, hafva på sista tiden underhandlingar förts mellan svenska sockerfabriksaktiebolaget och betodlarne rörande reglering af betprisen; och lärer det därvid hafva visat sig, att en för båda parterna antaglig uppgörelse måst byggas på förutsättning af vissa modifikationer i Kungl. Maj:ts förslag. Gifvetvis är det ock af största betydelse icke blott för jordbruket i vidsträckta delar af vårt land utan äfven i allmänhet för vårt ekonomiska lif, att hvitbetsodlingen må kunna utan afbrott bedrivas och tillverkningen af råsocker inom landet ostördt fortgå. Utskottet har därför ansett Kungl. Maj:ts förslag böra undergå viss jämkning.

Denna jämkning bör dock enligt utskottets åsikt icke afse skattesatsens definitiva fastställande, då förhöjningen icke lär kunna anses större än hvad som kan af industrien bäras, därest skäligen beredes densamma att anpassa sig efter de nya förhållandena. Det har också syns utskottet nödigt både för landtbruket och för industrien, att den föreslagna skattesatsen icke i hela sin omfattning omedelbart tillämpas, utan att en öfvergångstid bestämmes, hvarunder skatten successivt höjes till det af Kungl. Maj:t föreslagna beloppet; och har utskottet, som förutsätter, att idkarne af sockerindustrien icke genom någon af Riksdagens beslut i frågan orsakad förhöjning af sockerpriset under innevarande år helt eller delvis förtaga den afsedda verkan af den nu ifrågasatta skatteregleringen, ansett, att någon höjning af skatten icke bör inträda förr än från och med nästkommande års början. Utskottet har därför funnit sig böra föreslå, att skatteförhöjningen må utgöra, under åren 1909, 1910 och 1911, 2 öre, under år 1912, 2,5 öre samt först därefter det af Kungl. Maj:t föreslagna beloppet 3 öre, allt för kilogram. I följd häraf skulle alltså skatten utgå, under åren 1909—1911 med 15 öre, under år 1912 med 15,5 öre samt från och med år 1913 med 16 öre, allt för kilogram räknadt. Bestämmandet af en dylik öfvergångsperiod lär afven ur den synpunkt få anses vara lämpligt, att industrien under ett visst antal år skulle hafva att räkna med allenast sådana förändringar i afseende å beskattningsförhållandena, om hvilka densamma på förhand ägde kännedom; och har utskottet ansett sagda tidrymd böra så bestämmas, att densamma i största möjliga mån sammanföle med den tid, för hvilken den internationella konventionen angående beskattning af socker erhållit förlängd giltighet.

Beträffande tullsatserna har, på sätt ofvan omförmälts, Kungl. Maj:t föreslagit, att tullen för raffineradt socker och därmed likställt slag af råsocker måtte nedsättas från nuvarande 17 öre till 14 öre för kilogram samt för annat råsocker från 11,75 öre till 10 öre för kilogram. I ofvanberörda, af friherre Klingspor väckta motion föreslås, såsom jämväl redan nämnts, att tullen för sistnämnda slag af råsocker måtte i stället bestämmas till 9 öre för kilogram.

Till stöd för detta förslag har i motionen anförts följande:

»Den 1 september 1906 nedsattes på grund af Riksdagens beslut vid 1905 års riksdag importtullen å raffineradt socker från 33 öre per kilogram till 17 öre, under det att samtidigt en konsumtionsskatt å socker af 13 öre per kilogram infördes. Afgifterna för den utländska raffinaden blefvo således nedsatta med 3 öre per kilogram, utan att för råsocker någon liknande nedsättning ifrågakom. Ifrågavarande

riksdagsbeslut grundar sig på Kungl. Maj:ts nådiga proposition n:o 76 till 1905 års Riksdag, af hvars bilaga inhämtas, att skyddet för den inhemska raffinaden ansetts böra vara 4 öre för kilogram, att vid en råsockertull af $11\frac{3}{4}$ öre för kilogram och ett utbyte af 90 % raffinad ur råsockret raffinadtullen utan något skydd beräknas vara 13 öre ($\frac{100}{90} \times 11,75 = 13,055$ öre) samt med tillägg af skyddet 17 öre för kilogram.

Intill 1 september 1906 hade sockerfabriken i Lidköping, som på grund af landtbrukets i omgifvande trakt förhållanden icke varit i tillfälle att af vitbetor tillverka tillräckligt socker för sin rörelse, kunnat hållas i gång genom importeradt råsocker, men efter nedsättningen i afgifterna för den utländska raffinaden har det visat sig alldeles omöjligt att i Lidköping drifva raffinering af importeradt utländskt råsocker, utan har fabriken måst ligga stilla utom under den korta del af året, då socker erhållits från egna vitbetor och från fabriken i Linköping. Att fabriken i Lidköping på grund häraf råkat ut för stora ekonomiska svårigheter, torde vara allmänt bekant.

Af detta synes mig emellertid med tillräcklig klarhet framgå, att redan den nedsättning i afgifterna för raffineradt socker, som skedde den 1 september 1906, var för stor. Emellertid torde dock det nuvarande förhållandet vara sådant, att, i händelse sockerbrist uppstår inom landet, sockerraffinaderierna kunna, om än utan någon som helst vinst, importera utländskt råsocker och däraf tillverka den för landets konsumtion nödvändiga raffinaden, hvaremot, i händelse tullförhållandena mellan raffinad och råsocker skola ytterligare försämrats, den under omnämnda situation nödvändiga importen måste ske i raffinad, i följd hvaraf raffinaderierna icke hafva användning för sina arbetare, hvilka sålunda måste afskedas.

Om sålunda en nedsättning af sockertullarne skall äga rum, synes det mig ligga i landets intresse, att någon rubbning icke göres i de principer, som ligga till grund för beslutet i detta ärende vid 1905 års riksdag. Enligt dessa bör, om raffinadtullen fastställs till 14 öre, och då raffinaderiernas skydd bör utgöra 4 öre samt i följd däraf den utan skydd uträknade raffinadtullen 10 öre, råsockertullen, då utbytet räknas till 90 %, utgöra 9 öre för kilogram ($\frac{100}{90} \times 9$ öre = 10 öre).»

I likhet med Kungl. Maj:t finner utskottet det vara riktigt, att skatteförhöjningen förbindes med en till hvarje tid motsvarande nedsättning af tullsatserna och att alltså tullen å raffineradt socker från och med den 1 januari 1909 nedsättes med 2 öre eller till 15 öre för

kilogram. Då enligt utskottets förslag skatten skall ytterligare höjas den 1 januari 1912 med 0,5 öre och den 1 januari 1913 med likaledes 0,5 öre, bör äfven samtidigt vidtagas en motsvarande sänkning af raffinadtullen till respektive 14,5 öre och 14 öre för kilogram.

I fråga om förhållandet mellan tullen å raffinad och tullen å råsocker anser utskottet i likhet med nyssnämnde motionär, att någon rubbning uti hvad som i detta afseende beslöts vid 1905 års riksdag icke bör ske. Förutsatt därför att raffinadtullen skulle komma att sänkas, på sätt ofvan blifvit nämndt, skulle alltså råsockertullen den 1 januari 1909 nedsättas till 10 öre för kilogram, hvarjämte en nedsättning med 0,5 öre hvarje gång borde äga rum den 1 januari 1912 och den 1 januari 1913; och har utskottet vidare förutsatt, att Riksdagen skulle i sinom tid på Kungl. Maj:ts framställning därom fatta beslut.

Hvad angår Kungl. Maj:ts förslag rörande ändring af § 9 tulltaxeunderrättelserna lärer, då råsockertullen jämväl af utskottet föreslagits till 10 öre för kilogram, icke något annat vara att erinra mot den föreslagna nedsättningen af restitutionsbeloppet till 11 öre för kilogram utfördt raffineradt socker, än att denna nedsättning likaledes bör tillämpas från ingången af år 1909. Emellertid bör naturligtvis i sammanhang med blifvande ytterligare nedsättning af råsockertullen tagas under ompröfning, i hvad mån, utöfver hvad nu föreslagits, jämkning i restitutionsbeloppet bör vidtagas.

Utskottet öfvergår härefter till att yttra sig rörande frågan om lindring i skatten för vissa fabriker i riket. Enligt det kungl. förslaget skulle sådan lindring tillgodokomma sockerfabrikerna i Östergötland och Västergötland. Af enskilda motionärer har emellertid, såsom redan blifvit sagdt, lindring ifrågasatts jämväl för den under anläggning varande råsockerfabriken å Öland samt för två redan anlagda råsockerfabriker, nämligen den i Halland och den i Karlshamn.

Beträffande till en början sistnämnda två fabriker har utskottet funnit sig icke kunna förorda, att desamma komma i åtnjutande af de sålunda ifrågasatta särskilda undantagsförmånerna. Hvad först angår fabriken i Karlshamn, så, oafsedt att denna numera tillhör den stora sammanslutningen mellan sockerfabrikerna, är dessutom att märka, att denna fabrik, som varit i verksamhet sedan omkring tretton år tillbaka, redan i enlighet med förut gällande bestämmelser under fem tillverkningsår åtnjutit förmånen af viss lägre skatteberäkning. Vidkommande härefter fabriken i Halland kunde visserligen i den omständighet, att densamma anlagts helt nyligen, hämtas något stöd för den ifrågasatta lindringen;

men då denna fabrik arbetar under förhållanden, hvilka icke utan skäl kunna betecknas såsom ganska likartade med dem, som äro rådande i Skåne, har utskottet icke heller i fråga om denna fabrik ansett sig kunna tillstyrka någon nedsättning i skatten.

Hvad åter angår fabrikerna i Östergötland och Västergötland anser utskottet, på de i statsrådsprotokollet anförda grunder, dessa fabriker böra undantagas från omedelbar tillämpning af en höjd sockerskatt.

Beträffande slutligen den under anläggning varande råsockerfabriken å Öland har som bekant denna fabrik tillkommit på initiativ af delägarna i fabrikerna i Väster- och Östergötland i syfte att tillhandahålla raffinaderiet i Lidköping erforderligt råsocker. Då, såsom ofvan nämnts, skattelindring ansetts böra tillgodokomma fabrikerna i sistnämnda båda landskap, torde med hänsyn till nyssberörda förhållande anledning få anses vara för handen, att också fabriken på Öland erhåller motsvarande förmån i beskattningshänseende.

Afsikten med den nu föreslagna skattelindringen bör vara att stödja icke blott de industriella företag, som visats vara i behof af en dylik hjälp, utan äfven jordbruket i de provinser, där fabrikerna äro belägna. Enligt utskottets åsikt är det emellertid af synnerlig vikt att tillse, att ifrågavarande förmån också verkligen tillgodokommer båda de intressen, för hvilkas gagn den sålunda bör afses. Med hänsyn härtill och då det tillika är af viss betydelse, att icke på sockerindustriens område all konkurrens inom vårt land uteslutes, bör enligt utskottets förmenande förmånen af skattelindring få åtnjutas af här ifrågavarande fabriker endast under förutsättning att rätten att förfoga öfver desamma icke — vare sig genom köp eller arrende — finnes hafva kommit i svenska sockerfabriksaktiebolagets händer. Utskottet finner sig därför böra ifrågasätta ett bestämdt uttalande från Riksdagens sida därom, att, om och så snart nyssnämnda förutsättning skulle skäligen kunna anses icke längre föreligga, förutsättningen för undantagsställningen förfallit och att sålunda Riksdagen då förväntar den framställning i ämnet från Kungl. Maj:t, hvartill inträdda förändrade förhållanden gifva anledning.

Med den här ofvan uttalade uppfattning rörande förutsättningen för den föreslagna skattelindringen har utskottet icke heller funnit några betänkligheter möta mot att denna förmån utsträckes något utöfver hvad det kungl. förslaget innehåller; och har utskottet i sådant afseende ansett, dels att lindringen bör få åtnjutas under fem år, eller under åren 1909—1913, dels ock att skatten under hela denna tidrymd bör utgå med dess nuvarande belopp, 13 öre för kilogram.

Bevillningsutskottet, som slutligen anser sig böra uttala den mening, att efter utgången af omförmälda tid vidare skattelindring icke bör ifrågakomma, får alltså, med åberopande af hvad sålunda blifvit anfördt, hemställa,

1:o) att Riksdagen, med förklarande att Kungl. Maj:ts ofvanberörda proposition n:o 10 icke kunnat förändrad bifallas, i stället måtte antaga följande

Förordning

angående ändrad lydelse af 1 § i förordningen den 11 oktober 1907 angående beskattning af socker.

1. För allt socker, som inom riket tillverkas eller dit införes, skall, på sätt i denna förordning närmare bestämmes, vid sockrets utlämnande till fritt bruk erläggas skatt med 16 öre för hvarje kilogram.

För socker, som till riket införes, skall därjämte erläggas tull enligt tulltaxan.

2. Till socker räknas ej honung, stärkelsesocker (glykos) och maltsocker (maltos) samt ej heller sirup eller melass, i hvilka sockerhalten är mindre än sjuttio procent af torrsubstansens vikt.

Sockethalten utrönes genom direkt polarisation, därest icke kontroll- och justeringsstyrelsen på framställning af tillverkaren förordnar, att sockerhalten skall bestämmas genom fullständigare kemisk analys.

3. För socker, som enligt de föreskrifter, Kungl. Maj:t vill meddela, gjorts till förtäring af människor obrukbart (denaturerats), erlägges ej skatt.

Denna förordning träder i kraft den 1 januari 1909; dock att skatten skall utgöra
intill 1911 års utgång endast 15 öre och därefter
intill 1912 års utgång 15,5 öre, allt för ett
kilogram räknadt; samt
att för det socker, som tillverkas vid de redan
anlagda råsockerfabrikerna i Östergötland och Väster-

götland samt vid den under anläggning varande råsockerfabriken på Öland och utlämnas till fritt bruk antingen omedelbart från samma fabriker eller från raffinaderiet i Lidköping efter där verkställd raffinering, skatten fortfarande intill 1913 års utgång utgår med 13 öre för hvarje kilogram; ägande Kungl. Maj:t att meddela behöfliga kontrollföreskrifter.

2:o) att Riksdagen, med förklarande att icke heller Kungl. Maj:ts proposition n:o 11 kunnat oförändrad bifallas, måtte besluta,

dels att tullsatserna å nedannämnda slag af socker skola utgöra följande belopp, nämligen:

å socker, raffineradt, alla slag, såsom topp-, kandi- och kak- samt krossadt eller pulveriseradt socker, 15 öre för kilogram;

å socker, oraffineradt, till färgen icke mörkare än n:o 18 af den i världshandeln gällande holländska standard, likaledes 15 öre för kilogram;

å socker, oraffineradt, till färgen mörkare än samma standardnummer, äfven om varan inkommer i upplöst eller flytande tillstånd, 10 öre för kilogram;

dels att den i § 9 i underrättelser om hvad vid tulltaxans tillämpning iakttagas bör under vissa villkor medgifna restitution af tullmedel vid utförsel sjöledes från stapelstad af raffineradt socker, topp-, kandi- och kak-, hvilket tillverkats inom riket af utländskt råämne, skall utgå med 11 öre för kilogram sådant socker;

dels ock att de i tulltaxan bestämda tilläggsavgifter till nu gällande tullsatser å vissa slag af socker, som tillverkats i vissa där särskildt angifna länder, skola tilläggas nyss angifna tullsatser.

3:o) att de i detta betänkande omförmälda motioner

- a) I: 26 af herr *L. Danström m. fl.*,
- b) I: 41 „ „ *I. Wik,*
- c) I: 42 „ „ *friherre Klingspor,*
- d) I: 45 „ „ *grefve Axel Wachtmeister m. fl.*,
- e) II: 50 „ „ *J. Bengtsson m. fl.*,
- f) II: 51 „ „ *K. G. Karlsson m. fl.*,

- g) II: 106 af herr *J. B. Eriksson m. fl.*,
- h) II: 107 „ „ *desamme,*
- i) II: 191 „ „ *von Geijer m. fl.*,
- j) II: 192 „ „ *desamme,*
- k) II: 215 „ „ *M. H. Sandén m. fl.* och
- l) II: 235 „ „ *F. Söderbergh*

måtte anses besvarade genom hvad utskottet här ofvan hemställt; samt

4:o) att, vid bifall till hvad under 1:o) här ofvan hemstälts, Riksdagen ville i skrifvelse till Kungl. Maj:t, jämte öfverlämnande af sitt beslut i fråga om beskattningen af socker, anhålla, att därest å tid, då för socker från fabriker i Östergötland och Västergötland samt på Öland skattelindring åtnjutes, rätten att förfoga öfver någon af dessa fabriker finnes hafva kommit i svenska sockerfabriksaktiebolagets händer, Kungl. Maj:t täcktes till Riksdagen afgifva det förslag i fråga om sockerbeskattningen, hvartill i berörda afseende inträdda förändrade förhållanden kunna gifva anledning.

Stockholm den 23 mars 1908.

På bevillningsutskottets vägnar:

H. CAVALLI.

Reservationer:

1:o) *mot utskottets hemställan:*

af herr *G. Jansson* i Krakerud, som ansett, att någon förhöjning i sockerskatten icke bort tillstyrkas och alltså att genom tullnedsättning utan motsvarande skatteförhöjning billigare socker borde beredas den konsumerande allmänheten; samt

af herr *Branting*, som anført:

»Jag har icke funnit mig kunna frånträda den *principiella* ståndpunkt jag intagit, då jag ansett, att vinsten af dessa statsfinansiella åtgärder icke bör förbehållas statskassan, utan fastmer komma hela allmänheten till godo i form af prissänkning på sockret. Sedan Riksdagen nyss afslagit alla framställningar beträffande lindring i spannmålstullarna, vore det dubbelt behöfligt, att åtminstone det viktiga näringsämne och nödvändighetsvara, som sockret blifvit, kunde sänkas i pris, helst som äfven i detta fall vårt land hör till de dyraste. Några sådana skäl, som gjorde många betänksamma gent emot en rubbning af spannmålstullarna, föreligga ju här alls icke, och sockerprisets nedbringande till ett måttligare belopp skulle, som den kungl. propositionen visar, högst antagligt äfven ha kunnat påräkna herr finansministerns fulla bevägenhet, därest icke statsverkets behof af ökade intäkter kommit för hans del emellan. Med nödig sparsamhet gent emot vissa äskanden torde dock de belopp, hvarom här är fråga, icke vålla oöfverstigliga svårigheter vid statsregleringen. Jag har därför inom utskottet yrkat, i öfverensstämmelse med grundtanken i de af herr *J. B. Eriksson* i Grängesberg m. fl. väckta motionerna, men med frånfallande af de där föreslagna sifferbeloppen, att tullen sänkes, men skatten bibehålles oförändrad. Och är min förutsättning härvid själfallet alldeles densamma som utskottets, nämligen att Riksdagen senare fortgår enligt kompromissplanen på tullnedsättningarnas väg och alltså ytterligare sänker raffinadtullen från 1 januari 1912 till 14,5 öre och från 1 januari 1913 till 14 öre per kilogram, med motsvarande nedsättningar beträffande råsockertullen.

Hvad slutligen angår de särskilda förhållandena för fabrikerna i Öster- och Västergötland, har det synts mig lika med Kungl. Maj:t och utskottet, att dessa billigtvis böra för en öfvergångstid undantagas från den hårdare belastning, som det stora sockerbolaget utan svårighet läser bära. Denna lindring kan då lämpligen gifvas, äfven om Riksdagen vill gå den väg, jag tillåtit mig förorda, genom ett bifall till Kungl. Maj:ts ursprungliga förslag i denna del med den ändring i skattesatsernas belopp, som föreslagits i herr Erikssons i Grängesberg motion n:o 106. Detta förslag bestämmer visserligen ej alldeles samma förändringsdata, som i utskottsförslaget i öfrigt fastställts, men detta torde vara af mindre vikt och kunde, om så befundes lämpligt, lätt jämkas vid en följande riksdag. Däremot erbjuder detta förslag det företrädet, att undantagsförmånen, som skäligt och rimligt är, ställes under öfvergångsperioden på successiv afskrifning, medan utskottets förslag tvärtom ökar differensen från 2 öre i början till 3 öre sista året. Jag hemställer alltså,

1:o) att Riksdagen, med förklarande att Kungl. Maj:ts proposition n:o 10 icke kunnat oförändrad bifallas, i stället måtte antaga följande

Förordning

angående ändrad lydelse af 1 § i förordningen den 11 oktober 1907 angående beskattning af socker.

1. För allt socker, som inom riket tillverkas eller dit införes, skall, på sätt i denna förordning närmare bestämmes, vid sockrets utlämnande till fritt bruk erläggas skatt med 13 öre för hvarje kilogram. För det socker, som tillverkas vid de redan anlagda råsockerfabrikerna i Östergötland och Västergötland och utlämnas till fritt bruk antingen omedelbart från samma fabriker eller från raffinaderiet i Lidköping efter där verkställd raffinering, utgår dock skatten under tiden till utgången af augusti månad år 1910 med 10 öre samt under tiden från och med den 1 september samma år till utgången af augusti månad år 1912 med 12 öre, allt för ett kilogram

räknadt; ägande Kungl. Maj:t att meddela behöfliga kontrollföreskrifter.

För socker, som till riket införes, skall därjämte erläggas tull enligt tulltaxan.

2. Till socker räknas ej honung, stärkelsesocker (glykos) och maltsocker (maltos) samt ej heller sirup eller melass, i hvilka sockerhalten är mindre än sjuttio procent af torrsubstansens vikt.

Sockerhalten utrönes genom direkt polarisation, därest icke kontroll- och justeringsstyrelsen på framställning af tillverkaren förordnar, att sockerhalten skall bestämmas genom fullständigare kemisk analys.

3. För socker, som enligt de föreskrifter, Kungl. Maj:t vill meddela, gjorts till förtäring af människor obrukbart (denaturerats), erlägges ej skatt.

2:o) = utskottets hemställan.

3:o) = utskottets hemställan.

4:o) = utskottets hemställan.»

2:o) *mot utskottets motivering:*

af herrar *Cavalli* och friherre *Trolle* beträffande vissa delar af motiveringen;

af herrar *Cavalli*, *A. Hammarström* och *K. G. Karlsson*, hvilka anført:

»De principiella betänkligheter, som vid upprepade tillfällen under de senare åren, då vid riksdagen fråga förevarit om skattelindring för sockerfabrikerna i Öster- och Västergötland, blifvit framförda mot särskildt premierande i beskattningshänseende af vissa sådana företag, kvarstå enligt vårt förmenande med oförminskad styrka. Och ehuru väl sålunda utskottets förordande af en undantagsställning för nämnda fabriker och den därmed likställda fabriken på Öland icke lär kunna undgå att väcka betänklighet, hafva vi dock i betraktande af de särskilda billighets- och lämplighetsskäl, som i fråga om dessa fabriker nu gjorts och kunna göras gällande, och på det att icke möjligheten af deras fortsatta verksamhet skäligen må kunna sättas i samband med skattelagstiftningen, ansett ett sådant afsteg från riktiga beskattningsgrundsatser som det ifrågavarande kunna försvaras; och hafva vi på grund häraf funnit oss ej böra motsätta oss utskottets hemställan i denna del.»

af herr *A. Hammarström* beträffande vissa delar af motiveringen för utskottets hemställan utöfver hvad den afser den särskilda skattelindringen för fabrikerna i Öster- och Västergötland samt på Öland;

af herrar *Åkerberg* och *Håkanson*, hvilka ansett, att utskottets yttrande bort hafva följande lydelse:

»Utskottet, som i likhet med Kungl. Maj:t finner det vara riktigt, att skatteförhöjningen förbindes med en till hvarje tid motsvarande nedsättning af tullsatserna, och i likhet med motionären friherre *Klingspor*, att någon rubbning uti hvad som beslöts vid 1905 års riksdag i fråga om förhållandet mellan tullen å raffinad och tullen å råsocker icke bör ske, har förutsatt, att Riksdagen skall i sinom tid på Kungl. Maj:ts framställning om ändring af dessa tullsatser fatta beslut»;

af herrar *K. G. Karlsson* och *F. O. Berg* i Göteborg, som anført:

»Uti motionen n:o 51 i Andra Kammaren hafva vi jämte med-motionärer föreslagit, att utöfver den sänkning af tullen å raffineradt socker, som föreslås i Kungl. Maj:ts proposition n:o 11, Riksdagen måtte besluta, att en ytterligare nedsättning af sagda tull skulle äga rum med 2 öre sålunda, att tullsatsen å raffineradt socker från och med den 1 januari 1909 skulle bestämmas till 12 öre per kilogram. Då vi nu likväl anslutit oss till utskottets föreliggande förslag, anse vi oss böra med några ord motivera denna vår ändrade ståndpunkt.

Först be vi då få framhålla, att vi fortfarande hysa den åsikten, att sockerindustrien mycket väl hade kunnat utan öfvergångstid bära den ökade beskattning, som i Kungl. Maj:ts proposition föreslagits, och att antagligen någon ytterligare minskning i tullskyddet hade bort kunna vidtagas utan att industriens fortbestånd därigenom behöft äfventyras. Då emellertid den strid, som nyligen fördes mellan betodlare och fabrikanter, visade, att verklig fara förelåg för betodlingens — och därmed äfven råsockertillverkningens — åtminstone tillfälliga nedläggande, hvarigenom stora ekonomiska intressen skulle sättas på spel, började det blifva alltmera tydligt, att trycket af dylika farhågor kunde komma att verka därhän, att man måste ifrågasätta, huruvida Kungl. Maj:ts proposition icke till sist kunde blifva af Riksdagen afslagen. En hvar vet huru starkt sockerhandteringens intressen äro företrädde i Riksdagen. Äfven är det helt naturligt, att många bland Riksdagens ledamöter blifva tvehågsne beträffande ett förslag sådant som det föreliggande, då de, hvilka skatteförhöjningen och tullnedsättningen närmast skulle träffa,

med all kraft påstå, att de icke kunna bära den tilltänkta åtgärden. Då så härtill kom en berättigad fruktan för de ödesdigra följder, som ett nedläggande af betodlingen och råsockerfabrikationen under särskildt nuvarande ekonomiska situation skulle medföra, var det omöjligt att förutse, hurudant det kungl. förslaget öde till sist skulle blifva i Riksdagen. Under sådana förhållanden hafva vi ansett oss böra medverka till åstadkommandet af den kompromiss, som utskottets förslag innebär. Härigenom vinnes en till visshet gränsande sannolikhet för att Riksdagen skall komma att fastslå samma skattesiffra som Kungl. Maj:ts föreslagit, om den än icke omedelbart träder i full kraft.

Beträffande frågan om huruvida det belopp, som ett minskadt skydd skulle komme att afvinna sockerindustrien, borde komma statskassan eller sockerkonsumenterna till godo, hafva vi redan i vår motion uttalat, att endast fruktan för att yrkanden i olika riktningar skulle försvaga deras position, som önska en begränsning af skyddet för sockerindustrien, förmått oss att i denna punkt biträda Kungl. Maj:ts förslag. Samma ståndpunkt intaga vi fortfarande»;

samt af herr *Branting*, som anförde:

»För min del känner jag mig fortfarande öfvertygad, särskildt genom de jämförelser mellan den svenska och den tyska sockerindustriens förhållanden, som från sakkunnigt håll framlagts, att Kungl. Maj:ts proposition alldeles icke ställt för höga kraf, utan att man fastmera haft godt fog att ifrågasätta, om man icke skäligen kunnat gå ännu något längre i utnyttjande af denna monopolindustris skatteförmåga.

Af hufvudsakligen två skäl har jag dock, så som förhållandena utvecklade sig, ansett mig icke böra vägra min anslutning beträffande själfva storleken af den ökade börda, som borde åläggas sockerindustrien, till den kompromissuppgörelse, som i utskottet ifrågasattes och som torde ha haft enhällighet i hufvudsakliga yrkanden till en grundläggande förutsättning.

För det första var det uppenbart att, praktiskt sedt, ingen den minsta utsikt förelåg att i det skede, hvori frågan kommit, genomdrifva i Riksdagen *mera* än kompromissen. Blefve däremot denna upprifven, så kunde alltför väl en sådan utgång tänkas, att ingen som helst positiv ändring i skatte- eller tullsatser i år beslutades. Under ett sådant sakernas läge syntes det mig vara lämpligast att medverka till att trygga åt det allmänna hvad det genom en sådan hållning syntes kunna med full säkerhet erhålla, och detta så mycket hellre som den i utskottet

beslutade kompromissen i och för sig icke är af någon ofördelaktig typ: den ger genast $\frac{2}{3}$ af det hela, som afsetts, och leder efter en måttlig öfvergångstid fram till att fullt uttaga hvad Kungl. Maj:t begärt.

Men härtill kommer en annan synpunkt, som för mig vägt tungt.

Det torde vara ostridigt, att beredvilligheten hos statsmakterna till en uppgörelse, fotad på någon modifiering af förut intagna ståndpunkter, väsentligen haft sin rot i deras lifliga önskan att medverka till att bilägga en stor social intressekonflikt, den som i Skåne under någon tid syntes ställa de organiserade betodlarne och de till en högre enhet sammanbragta sockerfabrikerna i en olöslig motsättning mot hvarandra. Regering och Riksdag ha därvidlag känt som en plikt att till hela landets fromma söka bidraga till att denna konflikt måtte kunna afvecklas, innan den hunnit medföra olycksbringande följder för en hel landsdels befolkning. Den gången var det jordägare- och industriidkareintressen, som stodo mot hvarandra. Men man kan utan svårighet tänka sig, att en annan gång en liknande social konflikt mellan arbetare- och arbetsgifvareintressen, och som på likartadt sätt kunde medföra långt räckande verkningar för en landsdel eller rent af för hela landets näringslif, också skulle kunna afvecklas, därest statsmakterna då visa samma goda vilja att medlande ingripa, eventuellt äfven med jämkning på egna förut intagna ståndpunkter i ena eller andra afseendet, som kan ha samband med konflikten. Jag tror det vara riktigt och lyckligt för framtiden, att en sådan väg för förekommande möjliga fall hålles öppen. Det är ej minst önskan att medverka vid ett dylikt prejudikat som gjort, att jag nu gifvit min anslutning till den i utskottet träffade uppgörelsen så till vida, att jag icke vill för min del ifrågasätta, att Riksdagen skall gentemot sockerindustrien — själfklart under förutsättning af motsvarande lojalitet från dess målsmäns sida i *alla* afseenden — gå under nästkommande femårsperiod längre i sina kraf för det allmännas räkning än hvad som innebäres i utskottets hemställan.»